EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 25.9.2025
COM(2025) 517 final

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Deveto letno poročilo o instrumentu za begunce v Turčiji

Kazalo

1. Uvod ... 1
1.1. Turčija in begunska kriza ... 1
1.2. Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta ... 2
2. Delovanje instrumenta ... 3
3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja ... 4
4. Izvajanje instrumenta ... 6
5. Spremljanje, ocenjevanje in revizija ... 14
6. Komunikacija in prepoznavnost ... 15
7. Zaključek in naslednji koraki ... 15

1. Uvod

Komisija mora v skladu s členom 8(1) Sklepa Komisije C(2015) 9500[1] (v nadaljnjem besedilu: Sklep) Evropski parlament in Svet redno obveščati o izvajanju instrumenta za begunce v Turčiji (v nadaljnjem besedilu: instrument). V skladu s členom 8(2) Sklepa mora Evropskemu parlamentu in Svetu letno poročati o izvajanju instrumenta. Prvo letno poročilo o instrumentu je bilo objavljeno marca 2017[2]. Vsa letna poročila so na voljo na spletnem mestu instrumenta za begunce. To poročilo temelji na podatkih do vključno februarja 2025.

1.1.1. Turčija in begunska kriza

Turčija je zaradi svoje geografske lege pomembna država sprejema in tranzita za begunce in migrante. Po podatkih turške vlade je januarja 2025 Turčija gostila 2 888 876 Sircev, ki uživajo začasno zaščito, ter več kot 300 000 registriranih beguncev in prosilcev za azil, predvsem iz Afganistana, Iraka, Irana in Somalije[3,4]. To je močno vplivalo na gostiteljske skupnosti. Dolgotrajna razseljenost sirskih beguncev in vse večje število nedovoljenih prihodov iz Afganistana v Turčijo predstavljata vse večji izziv na področju socialne kohezije med begunci, migranti in gostiteljskimi skupnostmi. Hkrati se pritisk vzdolž turško-iranske meje nadaljuje. Po padcu Asadovega režima decembra 2024 in po podatkih, ki so jih posredovali turški organi, vse več Sircev s statusom začasne zaščite v Turčiji prehaja mejo s Sirijo. Ni povsem jasno, ali gre pri tem za stalne vrnitve ali zgolj za poizvedovalne obiske[5]. Turški organi so poudarili, da morajo biti vrnitve prostovoljne, varne, dostojanstvene in urejene.

Turčija si še naprej zelo močno prizadeva gostiti begunce in migrante ter odgovarjati na njihove potrebe, ob tem pa je znova poudarila svojo zavezanost izvajanju izjave EU in Turčije z dne 18. marca 2016[6] (v nadaljnjem besedilu: izjava). Izvajanje izjave je leta 2024 še naprej dajalo konkretne rezultate. Čeprav je število nedovoljenih prihodov v Grčijo po morju še vedno manjše od podatkov iz obdobja pred izjavo, se je dodatno povečalo, prav tako število prihodov

[1] Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015 o usklajevanju ukrepov Unije in držav članic z mehanizmom usklajevanja – instrumentom za pomoč beguncem v Turčiji.
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130.
[3] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration.
[4] Posebnost turškega azilnega sistema je, da je država Protokol o statusu beguncev iz leta 1967 k Ženevski konvenciji iz leta 1951 podpisala s pridržkom. V skladu s tem velika večina beguncev v Turčiji ne more zaprositi za popoln status begunca, ampak le za „pogojni status begunca“, ki v primeru priznanja omejuje bivanje v državi do trenutka, ko je begunec s priznanim statusom „preseljen v tretjo državo“.
[5] Turško ministrstvo za notranje zadeve je 29. januarja 2025 sporočilo, da se je od 9. decembra 2024 v Sirijo vrnilo 81 576 beguncev. Poleg tega je v skladu s priporočilom UNHCR potrdilo, da je predsednik Erdoğan odobril poizvedovalne obiske za Sirce iz Turčije v obdobju od 1. januarja do 1. julija 2025. V tem šestmesečnem obdobju bo lahko določeni vodja družine trikrat vstopil v državo ali iz nje izstopil, ne da bi pri tem izgubil status začasne zaščite.
[6] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.

po kopnem v Bolgarijo, medtem ko se je število prihodov v Italijo in na ozemlje Cipra, ki je pod vladnim nadzorom, znatno zmanjšalo[7].

Nadaljevalo se je izvajanje programa za preselitev „eden za enega“ v okviru izjave. Med aprilom 2016 in februarjem 2025 je bilo iz Turčije v EU preseljenih več kot 43 815 sirskih beguncev. Od leta 2016 je bilo z grških otokov v Turčijo vrnjenih 2 140 migrantov. Ker turški organi niso preklicali svoje odločitve iz marca 2020, da zaradi pandemije COVID-19 prekinejo operacije vračanja na podlagi izjave, od takrat kljub večkratnim prošnjam Komisije in grških organov ni bila izvedena nobena operacija vračanja.

Evropski svet se je oktobra 2020 dogovoril, da bo začel izvajati pozitivno agendo EU-Turčija. Opredeljena so bila štiri prednostna področja: (i) izboljšanje delovanja carinske unije in ponovni začetek razprav o njeni posodobitvi; (ii) migracije in podpora beguncem; (iii) dialogi na visoki ravni ter (iv) medosebni stiki in mobilnost. Evropski svet je junija 2021 ponovno poudaril, da je EU pripravljena sodelovati s Turčijo na postopen, sorazmeren in reverzibilen način, da bi okrepila sodelovanje na več področjih skupnega interesa, ob upoštevanju določenih pogojev iz marca 2021 in prejšnjih sklepov Evropskega sveta. Kot odgovor na poziv Evropskega sveta visokemu predstavniku in Komisiji z dne 29. in 30. junija 2023, naj predložita poročilo o stanju odnosov med EU in Turčijo, je bilo sprejeto Skupno sporočilo z dne 29. novembra 2023. V njem je predstavljenih več predlogov za oživitev odnosov, tudi na področju upravljanja migracij ter finančne podpore za begunce in gostiteljske skupnosti. Novembra 2023 je v Bruslju potekal dialog na visoki ravni med EU in Turčijo o migracijah in varnosti, novo srečanje pa je predvideno v prvi polovici leta 2025.

1.2. Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta

Komisija je kot odgovor na poziv držav članic EU k znatnemu dodatnemu financiranju za podporo beguncem v Turčiji vzpostavila instrument za begunce v Turčiji s Sklepom Komisije z dne 24. novembra 2015, ki je bil spremenjen 10. februarja 2016 ter nato spet 14. marca in 24. julija 2018. Instrument je mehanizem za usklajevanje mobilizacije sredstev, ki so zagotovljena v proračunu EU in dodatnih prispevkih držav članic, ki so vključeni v proračun EU kot zunanji namenski prejemki[8]. Države članice so se politično zavezale k zagotavljanju

[7] Med januarjem in decembrom 2024 je iz Turčije v EU prispelo 65 574 migrantov brez urejenega statusa v primerjavi s 57 597 prihodi v istem obdobju leta 2023, kar pomeni 14-odstotno povečanje. Leta 2024 se je skupno število nedovoljenih prihodov v Grčijo po morju v primerjavi z letom 2023 povečalo za 31 %. Število prihodov v Grčijo po kopnem se je povečalo v precej manjšem obsegu, in sicer za 2 %. Hkrati se je število prihodov na Ciper prek zelene črte med januarjem in decembrom 2024 v primerjavi z istim obdobjem leta 2023 zmanjšalo za 42 %. Poleg tega je med januarjem in februarjem 2025 iz Turčije v EU prispelo 4 537 migrantov brez urejenega statusa v primerjavi s 7 426 prihodi v istem obdobju leta 2024, kar pomeni 39-odstotno zmanjšanje. Migracijska pot iz Turčije v Italijo se je v letu 2024 znatno zmanjšala, saj je bilo evidentiranih približno 3 366 prihodov, s čimer je bila Turčija izvor 5 % vseh nedovoljenih vstopov v Italijo. Leta 2015, pred izjavo EU in Turčije, je bilo 885 386 nedovoljenih prihodov po vzhodnosredozemski poti.

[8] Zunanji prejemki na podlagi člena 21(2), točka (b), Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije, in razveljavitvi

nacionalnih prispevkov kot del skupnega dogovora med državami članicami EU in Evropsko komisijo, ki je bil sprejet 3. februarja 2016 in posodobljen ob dogovoru o drugi tranši instrumenta[9]. S skupnim dogovorom je bil vzpostavljen tudi okvir pogojevanja.

Voditelji držav in vlad EU in Turčije so 18. marca 2016 ponovno potrdili svojo zavezanost izvajanju skupnega akcijskega načrta in se dogovorili o nadaljnjih ukrepih, namenjenih poglobitvi odnosov med Turčijo in EU ter reševanju migracijske krize[10]. Turčija in EU sta se zavedali potrebe po nadaljnjem, hitrem in odločnem ukrepanju. Natančneje, izjava EU in Turčije je pozvala k odpravi nedovoljene migracije iz Turčije v EU s prekinitvijo ustaljene prakse tihotapcev in ponujanjem alternative migrantom, da jim ne bi bilo treba tvegati svojih življenj, ter k pospešitvi izvajanja instrumenta.

Za prvo tranšo instrumenta (v obdobju 2016–2017) so bile dodeljene skupno 3 milijarde EUR[11], za drugo tranšo instrumenta (v obdobju 2018–2019) pa so bile dane na voljo dodatne 3 milijarde EUR, s čimer je skupna vrednost instrumenta dosegla 6 milijard EUR. Komisija je po tem srečanju hitro ukrepala in sklenila pogodbe za prve projekte. Do 31. decembra 2020 so bile sklenjene pogodbe za vse operativne dodelitve v okviru instrumenta, od tega pa je bilo do konca leta 2024 izplačane 5,7 milijarde EUR.

2. Delovanje instrumenta

Instrument je bil usklajevalni mehanizem, ki je omogočal hitro, učinkovito in uspešno mobilizacijo pomoči EU za begunce v Turčiji ob hkratnem zagotavljanju dobrega finančnega poslovodenja. Zagotavljal je optimalno mobilizacijo obstoječih instrumentov financiranja EU v obliki humanitarne in/ali razvojne pomoči, da bi se potrebe beguncev in gostiteljskih skupnosti reševale celovito in usklajeno[12].

Usmerjevalni odbor instrumenta zagotavlja strateške smernice za prioritete, vrste dejavnosti, ki se bodo podprle, zneske, ki se bodo dodelili, in instrumente za financiranje, ki se bodo mobilizirali, ter za pogoje, povezane z izpolnjevanjem obveznosti Turčije iz skupnega akcijskega načrta EU in Turčije z dne 29. novembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: skupni akcijski načrt)[13].

Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 (UL L 298, 26.10.2012, str. 1) za prispevke leta 2016 in do 1. avgusta 2018 ter na podlagi člena 21(2)(a)(ii) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. julija 2018 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije, spremembi uredb (EU) št. 1296/2013, (EU) št. 1301/2013, (EU) št. 1303/2013, (EU) št. 1304/2013, (EU) št. 1309/2013, (EU) št. 1316/2013, (EU) št. 223/2014, (EU) št. 283/2014 in Sklepa št. 541/2014/EU ter razveljavitvi Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 (UL L 193, 30.7.2018, str. 1).

[9] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf.

[10] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.

[11] Te 3 milijarde EUR so bile zagotovljene poleg 345 milijonov EUR, ki jih je Komisija že pred vzpostavitvijo instrumenta dodelila Turčiji kot odziv na sirsko begunsko krizo, in poleg dvostranske pomoči držav članic.

[12] Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015, člen 2 – Cilji instrumenta.

[13] Glej člen 5(1) Sklepa Komisije C(2015) 9500, kakor je bil spremenjen s Sklepom Komisije C(2016) 855.

Še naprej sta pomembni trajnost projektov instrumenta in soodgovornost turških organov. Pomen trajnosti in učinka je bil poudarjen v priporočilih iz drugega posebnega poročila Evropskega računskega sodišča iz aprila 2024. Prednostna področja pomoči so opredeljena na podlagi celovite in neodvisne ocene potreb, ki je bila posodobljena leta 2018.

Instrument je usklajeval financiranje iz naslednjih instrumentov za zunanje financiranje[14]: (i) humanitarna pomoč; (ii) evropski instrument sosedstva; (iii) instrument za razvojno sodelovanje; (iv) instrument za predpristopno pomoč (IPA) ter (v) instrument za prispevanje k stabilnosti in miru. Ukrepi, ki se financirajo iz proračuna EU, se izvajajo v skladu z njenimi finančnimi pravili in predpisi, ki se uporabljajo za neposredno in posredno upravljanje. Izvajanje pomoči je pogojeno s tem, da Turčija strogo upošteva zaveze iz skupnega akcijskega načrta in izjave.

3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja

Skupni proračun, ki ga usklajuje instrument, znaša 6 milijard EUR, ki so mobilizirane v dveh tranšah. Projekti v okviru prve in druge tranše bodo potekali do konca leta 2025 (štirje projekti so bili podaljšani do konca leta 2029 zaradi višje sile, kot je bil potres leta 2023), pri čemer je bilo veliko projektov v okviru prve tranše že zaključenih, večina pa jih bo predvidoma zaključena pravočasno oziroma pred končnim rokom. Izjemoma je bilo zaradi pandemije COVID-19 obdobje izvajanja projektov v okviru posebnega ukrepa iz leta 2016 (v višini 1,6 milijarde EUR) podaljšano, kar vsem zadevnim projektom omogoča, da bodo dosegli zastavljene cilje.

Prva tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar je bila 1 milijarda EUR mobilizirana iz proračuna EU, 2 milijardi EUR pa sta bili zagotovljeni iz bilateralnih prispevkov držav članic. Tudi druga tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar sta bili iz proračuna EU zagotovljeni 2 milijardi EUR, države članice pa so zagotovile 1 milijardo EUR[15].

Kar zadeva proračunska sredstva EU, je bilo od 1 milijarde EUR iz proračuna EU za obdobje 2016–2017 v letu 2016 mobiliziranih 250 milijonov EUR, v letu 2017 pa 750 milijonov EUR. Od 2 milijard EUR iz proračuna EU za obdobje 2018–2019 je bilo v letu 2018 mobiliziranih 550 milijonov EUR, preostali znesek pa je bil mobiliziran v letu 2019.

Kar zadeva prispevke držav članic za prvo tranšo, so te v letu 2016 v instrument prispevale 677 milijonov EUR, 847 milijonov EUR so prispevale v letu 2017, 396 milijonov EUR v letu 2018, 80 milijonov EUR pa v letu 2019. Za drugo tranšo so države članice v letu 2018

[14] Prispevki iz evropskega instrumenta sosedstva in instrumenta za razvojno sodelovanje so bili preneseni v instrument za predpristopno pomoč oziroma skrbniški sklad EU ter izvedeni v njunem okviru. Načeloma so se vsi prispevki iz instrumenta v regionalni skrbniški sklad Evropske unije za odziv na krizo v Siriji (iz instrumenta za predpristopno pomoč in v manjši meri iz instrumenta za razvojno sodelovanje) izvedli kot nehumanitarna pomoč.

[15] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.

prispevale 68 milijonov EUR, 202 milijona EUR so prispevale v letu 2019, 265 milijonov EUR v letu 2020, 166 milijonov EUR v letu 2021, 165 milijonov EUR v letu 2022, zadnja plačila v višini 134 milijonov EUR pa v letu 2023. Prispevki držav članic so se plačali neposredno v proračun EU v obliki zunanjih namenskih prejemkov in razporedili v proračunske vrstice instrumenta za predpristopno pomoč oziroma humanitarne pomoči.

Razmerje med plačili prispevkov držav članic *v* instrument in izplačili, financiranimi iz teh prispevkov, *iz* instrumenta je še vedno zadovoljivo.

Dodatna pomoč EU za begunce v Turčiji, zagotovljena zunaj okvira instrumenta

Komisija je leta 2020 zunaj okvira instrumenta dodelila dodatnih 535 milijonov EUR za podporo humanitarnemu delovanju v Turčiji. Ta pomoč za begunce je bila usmerjena v osnovne potrebe, zaščito, izobraževanje in zdravstveno varstvo, zanjo so bile v celoti sklenjene pogodbe in bila je v celoti izplačana.

Ta trend se je nadaljeval tudi leta 2021. Komisija je na podlagi sklepov Evropskega sveta iz junija navedenega leta mobilizirala 3 milijarde EUR za begunce in gostiteljske skupnosti v Turčiji za obdobje 2021–2023. Namen tega financiranja je bil zagotoviti, da bi se lahko nadaljevali ključni ukrepi v okviru instrumenta na prednostnih področjih humanitarne pomoči, osnovnih potreb, izobraževanja in zdravja ter upravljanja migracij in nadzora meja. Poleg tega je vključevalo tudi 150 milijonov EUR v okviru instrumentov Generalnega direktorata za migracije in notranje zadeve, zlasti za podporo prizadevanjem za preselitev v države članice EU iz Turčije, vendar tudi za podporo upravljanju migracij, upravljanju meja ter boju proti tihotapljenju. Vključevalo je tudi 14,4 milijona EUR v okviru podpornega ukrepa, ki je bil sprejet oktobra 2024.

Pomemben del financiranja za obdobje 2021–2023 je bil mobiliziran kot odziv na uničujoče potrese v Turčiji leta 2023, pri čemer je bilo skupno 355,6 milijona EUR namenjenih socialno-ekonomski podpori, občinski infrastrukturi, izobraževalni infrastrukturi in zdravstveni infrastrukturi.

Evropski svet je februarja 2024 v okviru dogovora o reviziji večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 sklenil dodeliti dodatni 2 milijardi EUR za ohranjanje učinkovitega sodelovanja na področju migracij s tretjimi državami, vključno s podporo sirskim beguncem v Turčiji.

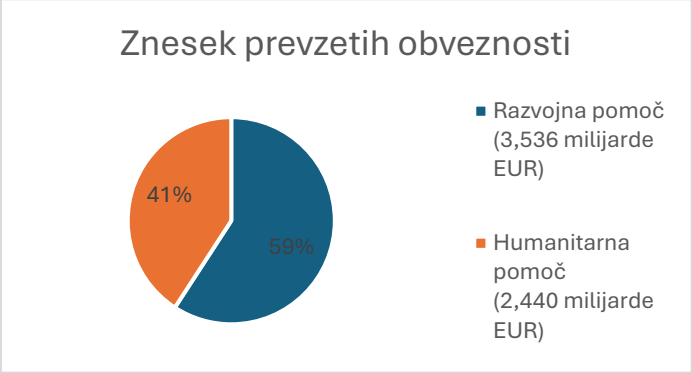
Komisija je na konferenci o Siriji maja 2024 obljubila 1 milijardo EUR pomoči beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji. Ta znesek je vključeval 520 milijonov EUR iz rednega proračuna za leto 2024 za nadaljnje zagotavljanje pomoči beguncem in 480 milijonov EUR, predčasno izplačanih iz zgoraj navedenih 2 milijard EUR, pri čemer je za obdobje 2025–2027 ostalo približno 1,5 milijarde EUR. Sveženj v vrednosti 1 milijarde EUR je vključeval pet ukrepov, osredotočenih na: (i) izobraževanje (80 milijonov EUR); (ii) osnovne potrebe, zdravstveno varstvo, občinske storitve in socialno kohezijo (421 milijonov EUR); (iii)

upravljanje migracij in nadzor meja (398 milijonov EUR); (iv) rezervacijo sredstev za morebitno prihodnje ponovno sodelovanje z Evropsko investicijsko banko, ki bi omogočilo potencialna posojila za naložbe v zvezi z begunci (75 milijonov EUR); in (v) humanitarno pomoč (26 milijonov EUR).

Skupno financiranje EU, dodeljeno za pomoč beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji od leta 2011, znaša 12,4 milijarde EUR. To vključuje 345 milijonov EUR pomoči za begunce, mobilizirane med letoma 2011 in 2016, 6 milijard EUR v okviru instrumenta, 535 milijonov EUR premostitvenega financiranja v letu 2020, 3 milijarde EUR dodatnega financiranja v obdobju 2021–2023, 1 milijardo EUR v letu 2024 in dodatne 1,5 milijarde EUR načrtovane pomoči do leta 2027.

4. Izvajanje instrumenta

Instrument se izvaja v obliki humanitarne in razvojne pomoči. V okviru prve tranše je bilo približno 1,4 milijarde EUR dodeljene za humanitarni sklop, 1,6 milijarde EUR pa za razvojni sklop. Zaradi dolgotrajne krize v Siriji so ukrepi v okviru druge tranše vedno bolj osredotočeni na socialno-ekonomske podporne dejavnosti in ustvarjanje možnosti preživljanja. V okviru druge tranše je bilo za humanitarno pomoč dodeljene 1,04 milijarde EUR, za razvojno pomoč pa 1,9 milijarde EUR[16].
Skupno je razčlenitev humanitarne in razvojne pomoči od decembra 2024 za instrument naslednja:

Za podrobne podatke glej spletno preglednico projektov[17].

Pomoč, zagotovljena v okviru instrumenta, je projektna. Izplačila so odvisna od napredka pri izvajanju ukrepov instrumenta. Podpora v okviru instrumenta vključuje pomoč tako beguncem kot gostiteljskim skupnostim.

[16] Preostanek sredstev v višini 60 milijonov EUR je bil dodeljen za upravno in operativno podporo za uvedbo instrumenta.
[17] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sl.

Humanitarna pomoč v okviru instrumenta je namenjena pomoči najranljivejšim beguncem z zagotavljanjem dostojne podpore, namenjene osnovnim potrebam in zaščiti[18]. Prek specializiranih agencij in partnerjev na prednostnih področjih zdravja in izobraževanja obravnava tudi vrzeli. Humanitarno pomoč EU usmerja Evropsko soglasje o humanitarni pomoči iz leta 2007[19], ki določa, da EU kot akterka na humanitarnem področju upošteva humanitarna načela človečnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti, kot je določeno v členu 214 Pogodbe o delovanju Evropske unije in v uredbi o humanitarni pomoči (Uredba Sveta (ES) št. 1257/96)[20,21].

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo v prvi in drugi tranši izvedenih skupno 65 projektov z 21 partnerji. S temi projekti se je zajel odziv na osnovne potrebe, zaščito, izobraževanje in zdravje najranljivejših beguncev v Turčiji. V okviru prve tranše je bilo dodeljene približno 1,4 milijarde EUR humanitarne pomoči, za katero so bile tudi sklenjene pogodbe, izplačane pa je bilo 1,4 milijarde EUR; v okviru druge tranše so bile pogodbe sklenjene za 1,05 milijarde EUR, izplačanega pa je bilo 1,04 milijona EUR.

Razvojna pomoč podpira dolgoročne potrebe na področju zdravja, izobraževanja in socialno-ekonomskega razvoja beguncev, zlasti v smislu dostopa do javnih storitev in možnosti preživljanja, ter komunalne infrastrukture. Osredotočena je tudi na ranljive skupine in v ukrepe vključuje vidik spola, npr. zaščito žensk in deklic pred spolnim nasiljem in nasiljem na podlagi spola ter izboljšanje dostopa do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva.

V okviru razvojnega sklopa instrumenta je izvajanje 26 projektov, za katere so bile sklenjene pogodbe v okviru prve tranše, še naprej napredovalo. Od teh projektov se jih je 15 izvajalo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji v skupni vrednosti 293 milijonov EUR, in sicer poleg dodelitev, ki se upravljajo neposredno v okviru instrumenta za predpristopno pomoč[22].

Izplačila izvajalskim partnerjem so dosegla skoraj 3,2 milijarde EUR od skupno 3,5 milijarde EUR, dodeljene za razvojno pomoč v okviru obeh tranš[23]. V okviru prve tranše je bilo dodeljene približno 1,6 milijarde EUR razvojne pomoči, za katero so bile tudi sklenjene

[18] Za zaščito je bilo dodeljenih skupno 352 milijonov EUR v okviru instrumenta, predvsem prek humanitarne pomoči. Dejavnosti so vključevale registracijo in preverjanje beguncev, krepitev institucionalnih zmogljivosti turškega predsedstva za upravljanje migracij in ciljne zaščitne ukrepe za ranljive skupine. Vidik zaščite je bil prav tako vključen na področja osnovnih potreb, zdravja in izobraževanja.

[19] Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic.

[20] Uredba Sveta (ES) št. 1257/96 z dne 20. junija 1996 o humanitarni pomoči.

[21] Humanitarna pomoč Evropske komisije temelji na letnih načrtih izvajanja humanitarne pomoči za posamezne države. Okvir za sodelovanje med Komisijo in njenimi partnerji na področju humanitarne pomoči je vzpostavljen s finančnimi in upravnimi okvirnimi sporazumi Komisije z mednarodnimi organizacijami ter okvirnimi sporazumi o partnerstvu z nevladnimi organizacijami.

[22] Sredstva iz instrumenta za predpristopno pomoč se v okviru instrumenta upravljajo v skladu s pravili za zunanje delovanje iz naslova IV drugega dela finančne uredbe in pravili uporabe.

[23] Ta znesek vključuje tudi izplačila za projekte, ki se izvajajo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji in še ne bremenijo proračuna EU.

pogodbe, izplačane pa je bilo 1,6 milijarde EUR; v okviru druge tranše so bile pogodbe sklenjene za 1,9 milijarde EUR, izplačanega pa je bilo skoraj 1,7 milijona EUR.
Razvojni sklop instrumenta vključuje 14 pogodb, ki so v teku.

Leta 2024 so na izvajanje instrumenta še naprej vplivali zelo visoka inflacija v Turčiji in izzivi, povezani z menjalnim tečajem. Zaradi tega je bilo treba zmanjšati obseg nekaterih projektov.

Ukrepi v okviru instrumenta po posameznih prednostnih področjih

O napredku po prednostnih področjih v okviru obeh tranš instrumenta se poroča v poročilih o spremljanju instrumenta[24]. Pomembni dosežki so bili doseženi na naslednjih prednostnih področjih.

Izobraževanje

Za podporo izobraževanju sta bili dodeljeni skupno 2,08 milijardi EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo izobraževanju dodeljenih več kot 181 milijonov EUR. Program pogojnega nakazila sredstev za izobraževanje (CCTE) podpira vpis begunskih otrok v šole in njihovo prisotnost pri pouku z zagotavljanjem mesečnih plačil begunskim družinam pod pogojem, da učenci redno obiskujejo šolo. V letu 2024 je bila v okviru programa CCTE VI zagotovljena podpora za do 585 000 ranljivih begunskih otrok s pogojnimi nakazili sredstev za izobraževanje v zameno za redno obiskovanje javnih šol. Storitve zaščite prek centrov za socialno delo turške vlade in skupnostnih centrov Rdečega polmeseca v Turčiji so bile zagotovljene za skupno 42 312 begunskih otrok, ki so bili izpostavljeni tveganju.

Septembra 2024 so bili zneski denarne pomoči prilagojeni, da bi ublažili negativni vpliv visoke inflacije. Vendar pa se je število učencev, ki so prejemali podporo iz programa, med letom nekoliko zmanjšalo zaradi finančnih težav in uporabe sistema preverjanja na podlagi naslova. V okviru tega sistema so družine, ki uživajo začasno zaščito in ki so spremenile prebivališče brez predhodne odobritve organov, začasno izgubile status, zaradi česar so bile izključene iz programov socialne pomoči.

Avgusta 2024 je minister za notranje zadeve sporočil, da 729 000 Sircev, ki uživajo začasno zaščito, ni bilo mogoče najti na registriranih naslovih in da morajo ponovno aktivirati svojo registracijo. Posledično otroci iz teh družin niso mogli zaprositi za podporo iz programov socialne pomoči, na primer iz programa CCTE, ali pa so morali iz programa izstopiti. Za reševanje teh izzivov je ministrstvo za družino in socialne storitve v zadnjem četrtletju 2024 okrepilo komponento zaščite otrok.

[24] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.

Izvajanje vodilnega programa v okviru instrumenta (spodbujanje vključevanja sirskih otrok v turški izobraževalni sistem – PIKTES II) s strani ministrstva za šolstvo s skupnim proračunom 400 milijonov EUR se je končalo januarja 2023. Sledil mu je projekt PIKTES+[25] s skupnim proračunom 300 milijonov EUR, ki se financira v okviru dodatne pomoči za begunce v Turčiji. Novembra 2024 je projekt PIKTES+ prejel dodatnih 80 milijonov EUR za pomoč pri financiranju plač učiteljev.

Splošni cilj pomoči EU za begunce na tem prednostnem področju je še naprej vključevanje vseh begunskih otrok v turški formalni izobraževalni sistem, poleg tega pa tudi doseganje otrok, ki se ne šolajo, in ustvarjanje varnih poti do učenja ter izboljšanje učnih izidov. Od marca 2024 je bilo 74 % (834 169) begunskih otrok vključenih v formalno izobraževanje (vključno s predšolsko vzgojo) v 29 provincah, v katerih je največ beguncev in ki jim je program PIKTES+ namenjen.

Število begunskih dijakov/študentov in dijakov/študentov iz gostiteljskih skupnosti, ki s podporo instrumenta prejemajo štipendijo za vpis v tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje ali visokošolske ustanove, se je povzpelo na 29 049. Večina teh dijakov/študentov je bila beguncev in uravnotežena zastopanost spolov se je ohranila.

V okviru instrumenta se je tudi še naprej podpiral razvoj izobraževalne infrastrukture in prispevalo k zmanjševanju prenatrpanosti šol. Dosežen je bil pomemben napredek v zvezi s številom nadgrajenih in izgrajenih izobraževalnih ustanov. V zvezi z nadgradnjo je bil pomemben dosežek namestitev 8 700 pametnih tabel v osnovnih in srednjih šolah. Do zdaj je bilo s podporo instrumenta nadgrajenih več kot 12 000 ustanov.

Poleg tega je bilo v okviru projekta Izobraževanje za vse v času krize in projekta Izobraževalna infrastruktura za odpornost zgrajenih 175 šol, v katerih se je že začelo izvajati izobraževanje. Na 50 šolah so bili nameščeni strešni sončni paneli, ki jih oskrbujejo z električno energijo, na 41 šolah pa so bili zaključeni ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti.

Leta 2024 so bile podpisane pogodbe za pomoč pri obnovi izobraževalne infrastrukture v Turčiji po potresih februarja 2023. Namen tega financiranja je izboljšati dostop do izobraževanja tako za begunce kot za gostiteljske skupnosti. Dva projekta nepovratnih sredstev v skupni vrednosti 20 milijonov EUR zagotavljata štipendije in s tem povezane storitve za dodiplomske/podiplomske študente begunce in študente iz gostiteljskih skupnosti. Projekta sta se začela izvajati januarja 2023 in naj bi trajala tri leta. Do januarja 2025 sta bili dodeljeni 5 702 štipendiji za visokošolske študente, od tega 3 077 sirskim in 2 625 turškim študentom.

Zaščita

Za podporo zaščite je bilo dodeljenih skupno 352 milijonov EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce, večinoma prek projektov v okviru humanitarnega sklopa.

[25] Spodbujanje vključujočega izobraževanja za otroke v turškem izobraževalnem sistemu (PIKTES+).

Humanitarni sklop instrumenta je podprl postopek registracije in preverjanja beguncev, da bi se uredil njihov status v Turčiji in da bi se jim pomagalo pri njihovem dostopanju do storitev. Zlasti je podprl prizadevanja turškega predsedstva za upravljanje migracij v zvezi z registracijo ter okrepil njegove institucionalne in tehnične zmogljivosti. Poleg tega, da so bili izvedeni samostojni zaščitni ukrepi, katerih namen je bil zapolniti vrzeli in se odzvati na posebne potrebe in ogrožene posameznike, je bila zaščita vključena tudi v druge stebre strategije humanitarnega odziva (osnovne potrebe, zdravje in izobraževanje). Splošni cilj je bolje obravnavati ranljivosti beguncev, urediti njihov status ter jih povezati s širšo mrežo javnih služb in služb ZN/NVO. V obdobju poročanja je bila pomoč še naprej osredotočena na najranljivejše skupine (npr. sezonske delavce migrante v kmetijstvu, ključne skupine beguncev[26] itd.). Poleg tega so projekti, ki se financirajo iz skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji, vključevali pomoč centrom lokalnih skupnosti pri sprejemanju beguncev in pri nadaljnji napotitvi ranljivih beguncev na ustrezne službe.

V okviru razvojnega sklopa instrumenta se je nadaljevalo izplačevanje neposrednih nepovratnih sredstev ministrstvu za družino in socialne storitve v višini 20 milijonov EUR. Cilj projekta je izboljšati dostop ranljivih segmentov turškega prebivalstva in beguncev do kakovostnih socialnih storitev ter okrepiti zmogljivost ministrstva za zagotavljanje celostnih in kakovostnih socialnih storitev.

Zdravje

Za podporo zdravstvenemu varstvu je bilo dodeljeno skupno 1,05 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

Glavni steber financiranja instrumenta podpira zdravje migrantov in je znan kot projekt SIHHAT, ki je bil financiran s tremi zaporednimi dodelitvami, tj. s 300 milijoni EUR v letu 2016, 210 milijoni EUR v letu 2020 in 210 milijoni EUR v letu 2023. Projekt SIHHAT podpira turško ministrstvo za zdravje pri prizadevanjih za zagotavljanje brezplačnega in pravičnega dostopa do zdravstvenega varstva za vse begunce. V 32 provincah deluje 176 zdravstvenih centrov za migrante in devet kontejnerskih zdravstvenih enot, v ustanovah, ki jih podpira EU, pa je zaposlenih 3 500 zdravstvenih delavcev, od teh več kot 75 % sirskega porekla. Zaradi potresov je prišlo do izgube zdravstvenega osebja in poškodovanih je bilo 17 centrov, njihove storitve pa so se prestavile v začasne kontejnerske zdravstvene enote. Izvajanje projekta SIHHAT II se je končalo sredi leta 2024. Projekt SIHHAT III zagotavlja, da se zdravstvene storitve za begunce nadaljujejo z dodatno podporo EU v višini 210 milijonov EUR v letu 2023 in 50 milijonov EUR v letu 2024.

[26] Mednje spadajo begunci, ki živijo v provincah, ki so jih potresi leta 2023 najbolj prizadeli, ter ranljive skupine beguncev in migrantov s posebnimi potrebami po zaščiti (npr. enostarševska gospodinjstva, invalidi, osebe, ki so preživele nasilje zaradi spola, osebe LGBTIQ+), vključno s približno 300 000 otroki, ki se ne šolajo.

Dve bolnišnici, financirani v okviru instrumenta – Dörtyol/Hatay in Kilis – polno obratujeta od leta 2022 in sta po potresih leta 2023 zagotavljali ključne zdravstvene storitve, zmogljivost obeh bolnišnic pa se je povečala na 400 postelj. Poleg tega se kot dopolnilo projektu SIHHAT v okviru instrumenta gradijo in obnavljajo zdravstveni centri za migrante, nabavljajo medicinska oprema,
paketi za novorojenčke in higienske potrebščine ter obnavljajo fizioterapevtske in rehabilitacijske enote. V letu 2024 se je začela gradnja osmih zdravstvenih centrov, naročenih pa je bilo 113 medicinskih pripomočkov za več kot 40 bolnišnic.

Kar zadeva humanitarno pomoč, dva centra za fizično rehabilitacijo v Kilisu in Reyhanliju/Hatayju še naprej delujeta in zagotavljata storitve, kot so fizioterapija, podpora duševnemu zdravju in psihosocialna podpora za invalidne in druge ranljive begunce.

Komunalna infrastruktura

Za podporo komunalni infrastrukturi je bilo dodeljenih skupno 509 milijonov EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

Instrument podpira različne občine z zagotavljanjem osnovnih komunalnih storitev, vključno z oskrbo z vodo, sanitarno oskrbo in ravnanjem s trdnimi odpadki. Podpira tudi lokalno infrastrukturo z zagotavljanjem rekreacijskih storitev. Kar zadeva rekreacijske objekte, je bilo dokončanih 12 objektov (igrišča za nogomet in tenis), medtem ko se trenutno gradi 10 športnih kompleksov. Gradnja projektov na področju ravnanja z vodo in odpadnimi vodami v provincah Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Mersin, Mardin, Adıyaman, Malatya in Hatay se nadaljuje.

V letih 2023 in 2024 so bile pripravljene dodatne pogodbe o občinski infrastrukturi. Njihov namen je omogočiti nadaljevanje projekta, katerega cilj je okrepiti ranljive mlade z zagotavljanjem vključujoče športne in mladinske infrastrukture, pa tudi nadaljevanje projekta za sanacijo sistemov oskrbe z vodo in sistemov za odpadno vodo.

Leta 2024 je bila s turškim ministrstvom za okolje, urbanizacijo in podnebne spremembe podpisana še ena pogodba na tem prednostnem področju za pomoč pri pripravi in izvajanju občinskih infrastrukturnih projektov, za katere bodo prek banke Ilbank omogočena posojila mednarodnih finančnih institucij.

Osnovne potrebe in socialno-ekonomska podpora

Za osnovne potrebe in socialno-ekonomsko podporo so bile dodeljene skupno
4 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

Namen ukrepov na tem prednostnem področju je prispevati k zagotavljanju, da so izpolnjene osnovne potrebe najranljivejših beguncev ter da se okrepita odpornost in samozadostnost beguncev. To bi moralo omogočiti postopen prehod z odvisnosti od socialne pomoči na večjo samozadostnost in boljše možnosti preživljanja.

V okviru pomoči za osnovne potrebe iz instrumenta je več kot 2,6 milijona beguncev prejelo neposredno podporo, ki jim omogoča dostojno življenje. Do julija 2023 se je največ podpore zagotovilo prek Mreže socialne varnosti v sili (ESSN), tj. programa socialne pomoči, ki več kot 1,6 milijona upravičenim beguncem vsak mesec zagotavlja denarno pomoč prek sistema debetnih plačilnih kartic.

V okviru druge tranše instrumenta se je zaključilo izplačevanje neposrednih nepovratnih sredstev ministrstvu za družino in socialne storitve v višini 245 milijonov EUR. Ta nepovratna sredstva so v okviru dopolnilne mreže ESSN (C-ESSN) omogočala zagotavljanje mesečne finančne podpore, primerljive s socialno pomočjo za ranljive posameznike iz turškega sistema socialne varnosti. Projekt se je izvajal vzporedno z ESSN in je zagotavljal podporo enostarševskim gospodinjstvom, starejšim in invalidom (vključno s težkimi invalidi). Leta 2024 je bilo zagotovljeno nadaljevanje programov mrež C-ESSN in ESSN[27] v okviru dodatne podpore za begunce v višini 3 milijard EUR, mobilizirane za obdobje 2021–2023[28] izven okvira instrumenta. Oba programa sta od takrat združena v enotno pogodbo. Julija 2023 je bil z ministrstvom za družino in socialne storitve podpisan ta nov program denarne pomoči Mreža socialne varnosti za begunce v Turčiji (SSN) (781 milijonov EUR). Ta ukrep pomeni prenos ESSN s humanitarne pomoči na dolgoročnejšo razvojno pomoč, pri čemer ECHO ni več vključen v upravljanje programa. Sedanji program (SSN) podpira nekaj več kot 1,4 milijona beguncev pri zadovoljevanju vsakodnevnih osnovnih potreb.

Še naprej se zagotavlja dodatna socialno-ekonomska podpora beguncem, da bi se olajšal njihov dostop do trga dela. Strategija EU na tem prednostnem področju vključuje podporo tako na strani ponudbe kot na strani povpraševanja na trgu dela. Glavne vrste podpore vključujejo tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje; kratkotrajno poklicno usposabljanje, vključno z usposabljanjem na delovnem mestu, usposabljanje na področju mehkih veščin, poklicno svetovanje in podporne storitve ter pomoč pri pridobivanju delovnih dovoljenj. Kar zadeva kratkotrajno poklicno usposabljanje, je bilo leta 2024 v šestmesečnem obdobju vpisanih 11 779 udeležencev, skupno število prejemnikov podpore pa je tako doseglo 83 789, od tega je bilo 51 % moških. Poleg tega se je po podatkih iz treh projektov v istem obdobju število novih delovnih mest, ki so jih ustvarila podjetja, ustanovljena ali razširjena s podporo EU za begunce, povečalo za 8 584, skupno število delovnih mest pa s tem na 15 004.

Drugi glavni sklop programa je osredotočen na ustanavljanje novih podjetij in širitev obstoječih z materialno in nematerialno podporo z namenom izboljšanja formalnega ustvarjanja delovnih mest. Projekt za podporo zaposlovanju in projekt za podporo prehodu na trg dela (ISDEP I in ISDEP II), ki se izvajata v sodelovanju s turško agencijo za zaposlovanje (İŞKUR) skupaj z generalnim direktoratom za mednarodno delovno silo ministrstva za delo in socialno varnost,

[27] Naslednjo fazo programa mreže ESSN naj bi prevzel Generalni direktorat za širitev in vzhodno sosedstvo.

[28] *Izvedbeni sklep Komisije* z dne 4. januarja 2022 *o financiranju posameznega ukrepa za zagotavljanje denarne pomoči najranljivejšim beguncem v Turčiji za leti 2022 in 2023 (C(2022) 7822)* in *Izvedbeni sklep Komisije* z dne 7. decembra 2022 *o financiranju posameznega ukrepa za nadaljevanje podpore za osnovne potrebe in prehod na možnosti preživljanja za begunce v Turčiji v letu 2022 (C(2022) 8887).*

sta osredotočena na izboljšanje formalnega zaposlovanja beguncev in članov gostiteljskih skupnosti. Projekt ISDEP I je bil uspešno zaključen leta 2024. Nepovratna sredstva za podjetnike, vključno s podjetniškim usposabljanjem, ter materialna in nematerialna podpora beguncem in gostiteljskim skupnostim za ustvarjanje delovnih mest v tesnem sodelovanju s turško organizacijo za razvoj malih in srednjih podjetij (KOSGEB) ter turško razvojno in investicijsko banko (TKYB).

Projekt za krepitev podjetniških zmogljivosti za trajnostno socialno-ekonomsko povezovanje (ENHANCER) in projekt za socialno podjetništvo, opolnomočenje in kohezijo v begunskih in gostiteljskih skupnostih v Turčiji imata enak cilj in se izvajata v sodelovanju z ministrstvom za industrijo in tehnologijo. Dodatni projekti se izvajajo na področjih zaposlovanja v kmetijstvu, poklicnega usposabljanja in vajeništva. Leta 2024 so bile podpisane nadaljnje pogodbe o socialno-ekonomski podpori. Vključujejo pogodbe, katerih cilj je izboljšati trajnostne možnosti preživljanja in formalno zaposlovanje beguncev in gostiteljskih skupnosti na območjih, ki so jih prizadeli potresi februarja 2023.

Upravljanje migracij

Za podporo upravljanju migracij je bilo dodeljenih skupno 878 milijonov EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce[29].

Zaključila sta se dva projekta, ki sta se financirala v okviru prve tranše v skupni vrednosti 80 milijonov EUR. Prvi projekt je zagotovil podporo EU za krepitev zmogljivosti turške obalne straže za iskanje in reševanje, drugi pa je bil namenjen podpori turškemu predsedstvu za upravljanje migracij[30] pri upravljanju vračanja iz EU.

V letu 2024 so se še naprej izvajali trije projekti v višini 30 milijonov EUR v okviru dodatne podpore za begunce, katerih namen je bil: (i) okrepiti zmogljivosti turškega predsedstva za upravljanje migracij za boj proti nedovoljenim migracijam; (ii) izboljšati medinstitucionalno sodelovanje organov za upravljanje meja na letališčih in (iii) še naprej zagotavljati operativno podporo za upravljanje centrov za tujce.

Pogodba v višini 220 milijonov EUR, podpisana decembra 2023, se izvaja od leta 2024 in je namenjena nadaljnji krepitvi upravljanja meja na vzhodni in jugovzhodni meji Turčije. Leta 2024 je bilo v okviru dodatne podpore beguncem dodeljenih dodatnih 398 milijonov EUR za podporo zmogljivosti Turčije za upravljanje migracij in meja. To financiranje je osredotočeno na: (i) prostovoljne vrnitve v države izvora; (ii) krepitev postopkov mednarodne in začasne zaščite; (iii) preprečevanje tihotapljenja migrantov; (iv) varnost kopenskih in morskih meja ter dovoljene migracije. To je vključevalo tudi dodatna sredstva v višini 50 milijonov EUR, ki so bila dodeljena navedenemu projektu upravljanja meja.

[29] V to ni vključenih 150 milijonov EUR, dodeljenih v okviru instrumentov Generalnega direktorata za migracije in notranje zadeve.
[30] Takratni generalni direktorat za upravljanje migracij.

Vidik spola pri projektih v okviru instrumenta

Akcijski načrt EU za enakost spolov III, „Za svet enakosti spolov 2021–2025“, še naprej usmerja izvajanje ukrepov v okviru instrumenta. Spodbujanje, varstvo in uresničevanje človekovih pravic žensk in deklet v vsej njihovi raznolikosti, enakost spolov ter krepitev vloge žensk in deklet so v letu 2024 ostali prednostne naloge. Vidiki, povezani s spolom, so bili vključeni v vse projekte instrumenta in stalno spremljani z razčlenjenimi podatki (76 kazalnikov).

Instrument je znatno povečal zaposljivost žensk, saj je več kot 26 000 žensk zaključilo kratkotrajno poklicno usposabljanje, približno 40 000 jih je bilo deležnih zaposlitvenega svetovanja, 500 podjetij, ki so v lasti žensk, pa je prejelo svetovalno ali finančno podporo. Instrument je begunkam zagotovil tečaje turškega jezika, ki jih je uspešno zaključilo približno 25 000 odraslih begunk in 20 000 dijakinj/študentk. Poleg tega je približno 55 000 begunskih deklic vključenih v predšolsko vzgojo, ki je na voljo v okviru projektov, financiranih iz instrumenta, 15 000 dijakinj/študentk pa je prejelo štipendije za izobraževanje. Zlasti je skoraj 50 % učiteljskega in drugega vzgojiteljskega osebja, zaposlenega v okviru instrumenta, žensk. Programi denarnih nakazil z rednimi brezpogojnimi nakazili sredstev prav tako koristijo več kot enemu milijonu begunk. Poleg tega približno 400 000 družin dijakinj/študentk prejema pogojna denarna nakazila za izobraževanje. Poleg programov denarnih nakazil je bilo približno 500 000 begunk napotenih na službe za zaščito, približno 550 000 begunk pa je deležnih storitev za zaščito v okviru projektov, financiranih iz instrumenta.

5. Spremljanje, ocenjevanje in revizija

Leta 2024 je poročanje o dosežkih instrumenta še naprej temeljilo na okviru instrumenta za rezultate[31] in teoriji o spremembah[32]. 13. poročilo o spremljanju instrumenta je bilo objavljeno decembra 2024 in je na voljo na spletnem mestu Generalnega direktorata za širitev in vzhodno sosedstvo[33].

Komisija je konec leta 2024 podpisala novo pogodbo za zagotovitev nadaljevanja sistema spremljanja in upravljanja podatkov instrumenta, ki je bil vzpostavljen s prvo pogodbo o tehnični pomoči (SUMAR)[34]. Prvotna pogodba SUMAF[35] se je iztekla decembra; v okviru pogodbe je bilo izvedenih 127 misij za spremljanje (vključno s štirimi *ad hoc* misijami), 53 pregledov na kraju samem in 112 misij za spremljanje[36].

[31] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf.
[32] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.
[33] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.
[34] Tehnična pomoč za spremljanje uspešnosti podpore EU beguncem v Turčiji – IPA/2024/461-735.
[35] Tehnična pomoč za podporo spremljanju ukrepov, financiranih v okviru instrumenta za begunce v Turčiji – IPA/2021/429-105 (Dodatek VI k pogodbi IPA/2018/393-877).
[36] Kumulativni podatki od leta 2017.

Maja 2024 je Komisija podpisala okvirno pogodbo za končno oceno instrumenta. Po strateški vmesni oceni instrumenta iz leta 2021 bo končna ocena osredotočena na drugo tranšo instrumenta in naj bi bila zaključena konec leta 2025, kar bo pomenilo zaključek instrumenta.

Evropsko računsko sodišče je aprila 2024 izdalo drugo revizijo smotrnosti poslovanja instrumenta. Revizijsko poročilo, vključno z ugotovitvami in priporočili Sodišča, ter odgovori Komisije so bili objavljeni 24. aprila 2024 in so na voljo na spletu[37]. Ključno priporočilo Sodišča je bilo, naj Komisija izboljša način merjenja učinka projektov, financiranih iz instrumenta, ter začne razpravo z državami članicami in turškimi organi o tem, kako zagotoviti njihovo trajnost.

6. Komunikacija in prepoznavnost

Leta 2024 so se nadaljevale dejavnosti za okrepitev prepoznavnosti ukrepov instrumenta in povečanje prepoznavnosti pomoči, ki jo EU zagotavlja Turčiji pri sprejemanju beguncev. Zaradi močnega porasta negativne uradne retorike in javnega mnenja o beguncih v tem obdobju so bile dejavnosti osredotočene na pomoč EU beguncem in gostiteljskim skupnostim po potresih februarja 2023. Primeri vključujejo: (i) obisk za novinarje konec januarja 2024; (ii) več zgodb o uspehu in videoposnetkov; (iii) dogodek, ki je bil organiziran v tesnem sodelovanju z državami članicami EU v Ankari, publikacijo, videoposnetek in fotografski album „Skupaj smo močnejši“ o vlogi reševalcev EU pri pomoči beguncem in gostiteljskim skupnostim februarja 2023; in (iv) zelo viden obisk komisarke Ferreire konec aprila 2024.

7. Zaključek in naslednji koraki

Instrument se je v letu 2024 še naprej izvajal. Za celoten operativni proračun instrumenta so bile pogodbe sklenjene do konca leta 2020, do konca leta 2024 pa je bilo izplačane 5,7 milijarde EUR. Instrument je beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji še naprej zagotavljal zelo potrebno pomoč. Namen dodatne pomoči za begunce, dodeljene za obdobje 2020–2024, je zagotoviti trajnost dosežkov instrumenta.

Naslednji koraki vključujejo:

- *nadaljevanje učinkovitega izvajanja vseh projektov instrumenta v podporo beguncem in gostiteljskim skupnostim v skladu z načeli dobrega finančnega poslovodenja;*
- *nadaljevanje uvajanja komunikacijskih dejavnosti v zvezi z instrumentom;*
- *organizacijo končnega usmerjevalnega odbora instrumenta leta 2025;*
- *načrtovanje dodatne podpore za obdobje 2025–2027 beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji za zagotovitev trajnosti dosežkov instrumenta.*

[37] https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_SL.pdf.